

GA DE STRIJD AAN TEGEN FINANCIËLE ONGELETERDHEID

Schuldig verzuim

Dieter Haerens
uitgever Netto

ADVISIE

Iedereen heeft schuld aan de grootste financiële crisis ooit. ‘Schuldig verzuim’ zou de rechter het noemen en de beklagden naar huis sturen met een vermaning: houd u toch eindelijk eens wat meer bezig met uw geld!

“Everybody wants it. Nobody understands it. Money is the great taboo. People just won’t talk about it. And that is what leads you to subprime. Take the greed and the financial misrepresentation out of it, and the root of this crisis is massive levels of financial illiteracy.” Aan het woord is John Bryant (1), sinds begin dit jaar ondervoorzitter van de Amerikaanse President’s Council on Financial Literacy (financiële geletterdheid) en een grote naam in de wereld van ‘financial education’ aan de overkant van de Grote Plas. Groot gelijk heeft hij.

KERN VAN DE ORKAAN

Een heldere analyse van wat er allemaal fout ging en leidde tot de financiële escalatie waarvan we de voorbije weken de pijnlijke climax zagen, laat zich niet vatten in enkele lijnen. Maar de diepe kern van de financiële orkaan die ons trof, ligt wel degelijk daar waar Bryant hem situeert: in een schrijnend financieel analfabetisme. Op die voedingrijke bodem nestelde zich een financiële industrie die de hefbomen creëerde - en ze ongebreideld én onder gebrekkig toezicht gebruikte - om uiteindelijk te leiden tot wat elke zeepbel doet uiteenspatten: autodestructie.

Het enorme gebrek aan basiskennis over geldzaken beperkt zich echter niet tot de subprimekredietnemers in de States. Het manifesteert zich pijnlijk hard in alle lagen van de bevolking, in alle inkomensklassen, over alle opleidingsniveaus, in alle beroepen en in alle regio’s. Dat bewijst ook de geldtest in de enquête ‘De Belg & zijn Geld’ editie 2008. De ongeletterdheid zit ook bij de kredietverstrekkers die Amerikaanse vastgoeddromers geholpen hebben om ver boven hun financiële mogelijkheden te springen. Bij de internationale financiële mecaniciens die een strik deden rond de verpakte rommelkredieten en ze, alweer met veel te goedkoop geleend geld, verpatsten aan hefboomgoochelaars. Bij de top van de banken die niet konden weerstaan aan de fata morgana van een ‘free lunch’. Bij de centrale bankiers en toezichthouders die evenmin nog wisten waar de ri-

sico's zaten en hoe groot ze waren (geworden). Bij de regeringsleiders die de afgelopen twee weken plots het lot van 's werelds grootste geldfabrieken in hun handen kregen gestopt. En zonder al te veel voorkennis van zaken in enkele dagen de zaak moesten redden. Bij de omnibusmedia, radio en tv op kop, die met vallen en opstaan hun eerste stappen zetten in berichtgeving over de wondere wereld van het geld. En zo vaak de chaos in de hoofden van de mensen nog vergrootten. Ze struikelden daarbij zowat over hun woorden - waren het nu centen of procenten?

DUBBEL JAMMER

Maar het begint allemaal bij u en ik. En hoe slordig we blijven omgaan met waar we dag in dag uit decennialang hard voor werken: ons geld. Het is dubbel jammer dat de massa nu pas, en 'for all the wrong reasons' natuurlijk, aandacht heeft voor z'n centen. "We gaan ze toch niet kwijt zijn zeker?" Maar misschien was de financiële nachtmerrie wel nodig om iedereen wakker te schudden en het voortaan anders en beter aan te pakken.

'Financial education', vorming op vlak van geldzaken, is al bij al niet zo heel moeilijk. Het op de prioriteitenlijst krijgen is dat wel. Het heeft trouwens - en dat is essentieel - veel meer te maken met het 'kweken' van goede gewoontes, 'best practices' om het in managementtaal te zeggen, dan met het puur vergaren van kennis. Zoals André Laboul (OESO) eerder deze week in De Tijd terecht benadrukte, reikt financiële vorming ver boven het kennisaspect. Het gaat over 'capacity building', de mensen de vaardigheden bijbrengen om zélf de goede beslissingen te kunnen nemen over hun persoonlijke financiën. Of het nu gaat om het vermijden van overmatige schuldpbouw, het kiezen van het juiste woonkrediet, het afsluiten van de gepaste verzekering of het investeren in aangepaste beleggingsproducten... En met zoiets moet je vroeg genoeg beginnen.

MENTALITEITSWIJZIGING

Net daarom is het extra jammer dat het schrijnende gebrek aan interesse in geldzaken zich ook zo hard manifesteert op die

plaats waar iedereen de basis legt voor de richting die hij uitgaat met z'n leven, de school. De financiële ongeletterdheid bij leraars, een beroep waarvoor ik een enorm respect heb, is groot. De desinteresse is, zo mogelijk, nog groter.

Goed nieuws dus dat minister Vandenbroucke, zoals we in 2007 al suggereerden (2), basiskennis over economie in de (vakoverschrijdende) eindtermen voor het secundair onderwijs wil laten opnemen.

Maar toch nog enkele aandachtspunten voor de minister als hij de daad bij het woord voegt en het een en ander laat inschrijven in de leerplannen:

- Beperk het niet tot (macro-)economie. Focus op echte basiskennis over persoonlijke financiën in de meest ruime én praktische zin van het woord.
- Ga goed na wat er naast het secundair onderwijs al in de laatste jaren van het basisonderwijs, misschien zelfs 'spelenderwijs', kan gebeuren op dat vlak.

- En leid de leraren op! Allemaal. Zij

moeten eerst overtuigd en geboeid geraken door het nut en de zin van wat ze hun leerlingen moeten bijbrengen.

Maar niet alleen het onderwijs moet zijn verantwoordelijkheid opnemen. Vorming op vlak van geldzaken moet hand in hand gaan met concrete veranderingen op het terrein: betere en eenvoudige financiële producten, duidelijke communicatie daarover, betere vorming van bancaire personeel, betere regels en toezicht, enzovoort.

Ook de financiële sector moet verder gestimuleerd worden om haar verantwoordelijkheid op te nemen. (en neen, MiFID volstaat niet). De overheid moet het belang van financiële vorming inzien en het kader creëren waarin dat mogelijk of zelfs een must wordt. Een mentaliteitswijziging helpen bewerkstelligen dus. En u, u zult sowieso almaar meer persoonlijk verantwoordelijk worden voor uw toekomstige welvaart. Leer uw geld dus beter kennen. Wie weet, bloeit er iets moois... **N**

(1) Financial literacy. Getting it right on the money. (The Economist, 3 april 2008)

(2) Lees eerdere bijdragen over 'financial education' op www.netto.be/leergeld